

MEMORIILE
UNUI SUFLET IPOCRIT

roman

I.

Împing într-o parte, cu mâna tremurândă, perdeaua albă de dantelă ca o prevestire a veșniciei. Cerul este cenușiu și greu, la fel ca gleznelile mele înțepenite parcă între zalele unui lanț nevăzut. Încerc să fac un pas și încă unul, înaintez încet, nesigur, iar tălpile mele vibrează sub apăsarea spasmului de gheață. Mică este distanța până la calea eternității, o știi prea bine. De aceea ezit acum.

Cum s-a ajuns aici, nu aș putea spune. De la început, a fost doar sămânța plantată a unei flori ofilite. În fiecare zi, i se turna câte o picătură de apă, dar apa care trebuia să o ajute să îmbobocească i-a putrezit rădăcinile fragile. Cu cât se înălța mai sus deasupra pământului, cu cât vedea mai mult, simțea mai mult, se degrada mai tare. Visarea este o otravă. Cunoașterea este un drog. Nu te ucid deodată, nu. Când ai sorbit prima picătură, ai devenit dependent de ele. Pun stăpânire pe tine, pe sângele tău clocotitor, pe mintea ta prea îndrăzneată, neînfricată. Apoi, starea ta se înrăutățește puțin câte puțin. Cu timpul, ajungi în punctul de unde nimic nu te mai poate salva. Un parcurs încet, dar sigur.

Am renunțat la religie, da, nu era ceva palpabil, ceva pe care să mă sprijin. Am prețuit libertatea mai

mult ca orice altceva, am închinat credința mea unor valori morale. Am crezut că numai în felul acesta se poate păstra echilibrul în Univers. Am crezut în idealizare, am crezut că doar tânjind către perfecțiune ne putem depăși condiția mizeră. În infanțitatea mea, nu mi-am dat seama că toate acestea te îngheață pe dinăuntru. Prea târziu am înțeles că cinismul meu era inert ca o stană de piatră. Privind în urmă, mă întreb dacă am știut vreodată să iubesc sau să mă fac iubită.

Am ales calea revoluționarului încăpățânat. M-a atras neconvenționalul, oamenii care spărgeau tiparele, argumentele care susțineau că „se poate și altfel”. Știu că lumea mă privea încruntată. Nu așa, direct, stăruitor, ci pe furiș. Îi surprindeam când se așteptau mai puțin, le citeam în ridurile de pe frunte, în colțurile ușor lăsate ale gurii, în ochii scânteietori. Sub grimasa impacientată, în înclinația disprețuitoare a trupului, peste tot zăream frustrarea aceea potrivnică. Ghiceam cum îmi judecă nebunia și în sinea mea, răspundeam râzând.

Ce s-a întâmplat e lesne de închipuit. M-am preschimbat într-o pasăre călătoare, purtată de adierea nestatornică a vântului. Nu aveam un cuib, nu aveam un țel bine definit în viitor, dar cumva, nu știu cum, aveam o poftă de viață puerilă. Aripile mele, deschise către orizonturi inimaginabile, dar ciripitul meu trândav, doar o jelanie. Cerul nu este deschis oricui. Când am început să conștientizez aceasta, m-am simțit o pasăre pierdută. M-am simțit trădată de propriile mele plăsmuiri. Am trăit efemeritatea și lipsa, infinitul preschimbat într-o

gaură fără fund, iar eu, înțepenită undeva la frontierele sale. Acesta este punctul care te împinge către renunțare. Lehamitea de lumea care a vrut să îți sfâșie integritatea, oboseala luptei cu neajunsurile, materialismul și cruzimea, dezintegrarea propriei personalități sfidătoare. Toate la un loc au unica menire de a scrie un destin neîndurător.

Iată-mă, deci, în același punct ca ei: judecând după regulile lor, spunând pe nume. Este doar o altă dovadă de lașitate. Până la urmă, nu toate sunt asemenea? Nu suntem toți la fel? Cu ce ne distingem de animale, cu ce suntem mai speciali? Animalele nu au renunțat la loialitate, la devotament, la curaj. Ele continuă să se folosească de inteligența nativă. Desigur, „rasa superioară” ar spune că la bază se află numai instinctul primar. Chiar există o diferență însă? Oamenii încă se mai folosesc de ceea ce a mai rămas din instinct. Ei nu își arată colții, ci văpaia din priviri, nu se folosesc de tăișul ghearelor, ci de forța brutală a pumnului, nu folosesc strigătul luptei, ci pe cel al răzbunării. Și atunci, unde este capătul fisurii? Ce ajutor oferă revoluționarea tehnicii, dacă nu împinge spre dezvoltarea gândirii, a rațiunii sufletului? Se încearcă o emancipare a lumii, dar nu se dă nicio importanță emancipării minții. Un singur moment poate șterge întreg trecutul, un simplu gând fulgerător, urmat de un noian de vorbe rostite înainte de a fi cântărite. Oamenii cad încă pradă prejudecăților și minciunii. Se lasă stăpâniți de teama de necunoscut, se feresc de inovație sau, dimpotrivă, vor ca saltul să se producă abrupt, uită că trebuie pregătit mai întâi. Pentru

că nu le plac pregătirile, nu dau credit cugetărilor. Ei caută să îndeparteze cel mai mic inconvenient, indiferent de mijloacele folosite, ori de suferința provocată împrejur. Fiindcă durerea a încetat demult să mai provoace durere, acum naște zâmbete ipocrite. „Puteam fi eu, dar mai bine că ești tu”, acestea sunt cuvintele călăuzitoare ale prezentului. Aceasta ne aduce distrugerea. Dacă ar fi adevărul acceptat, împreună cu toate rănile și frământările implicate, poate că nu ar mai fi nevoie de aceste pariuri ale vieții, iar elementul de superioritate nu ar mai fi învăluit într-o minciună. Dar ce prostii gândesc; firește că oamenii nu ar risca ceea ce consideră ei a fi o existență fericită și stabilă pentru ceva aproape irealizabil, lipsit de garanție și, cel puțin în aparență, de valoare. Da, valoare, căci ceea ce îi îndrumă și le manipulează fiecare mișcare este credința lor materială, fie că este vorba despre bani sau despre alte bunuri superficiale sau standarde universal acceptate. Astfel, ei se complac în mișelia și în lașitatea lor. Prin urmare, nici această ultimă dovadă de lașitate nu ar fi cu nimic mai pretențioasă.

Un nou fior de gheață mă trece, în timp ce brațul și tot trupul meu se reazemă ostenit ca după o muncă covârșitoare de balustrada din lemn. Aș vrea să închid ochii, simțindu-mi oricum privirile din ce în ce mai încețoșate, dar parcă tocmai usturimea lor mă constrânge să caut în continuare în adâncul cerului. Deși ei sunt de multă vreme goi. Ei nu către cer caută, ci undeva în bezna minții mele. Căci nu înțeleg când a trecut timpul...

II.

„Să aprindem și noi o lumânare.”

Atât de simplu. E tot ce a spus uitându-se la mine. Nici nu era nevoie de mai mult. Tocmai acest deznodământ era cel pe care îl așteptam amândouă. De aceea nu m-a surprins deloc, nu m-a durut. De fapt, nu am simțit nimic. Sunt sigură că dacă ar fi fost mai preocupată de expresia mea facială, m-ar fi criticat ca fiind insensibilă. Și nu o condamn; la urma urmei, știu că asta ar spune oricine. Oricine, cu excepția mea.

Așa am ajuns să mă holbez în liniște la lumânarea care ardea pe masă. Tăcută, delicată, pâlپând ușor și aruncând umbre întunecate pe pereții încăperii. O lumânare merită să lumineze calea de dincolo sau să încălzească frigul singurătății, ceva de genul acesta. Un simbol călăuzitor, dar și o dovadă de respect sau de recunoaștere în ultimul moment. Știu că era mai ales pentru împăcarea propriei noastre conștiințe, dar eu nu eram neîmpăcată. Aveam convingerea – convingere ce nu m-a părăsit între timp – că așa era cel mai bine. De ce? Pentru că o existență suferindă rămâne la stadiul de existență, iar eu prețuiesc viața. *Toți* prețuim viața. Deci ce rost își au resentimentele?

Știu că în ultimele luni era mai mereu pe la noi, că neputința sa devenise obiectul atenției și îngrijirii

noastre, că întregul nostru univers ajunsese să se concentreze în jurul persoanei sale. Iar dincolo de acestea, el nu mai avea nicio șansă. Cu fiecare zi și în ciuda tuturor eforturilor, se degrada din ce în ce mai tare. Impactul vizual era, într-un fel, copleșitor. Dar nu era numai asta. Când vorbea, îi auzai tonul din ce în ce mai vlăguit, cuvintele uneori fără șir, rostite din obișnuință, dar atât de obosite încât abia de mai îndrăzneau să iasă afară. Când se mișca, îi simțai moleșala membrilor și a întregului trup care se lupta parcă sub impresia că era la fel de sprinten ca înainte. Involuntar, ceea ce conducea totul era ipocrizia. Speranța ipocrită că într-o zi va fi mai bine, că este recuperabil. Această dorință atât de puternică și lipsită de sens de a trăi. Își spunea în fiecare zi că deja se simte mai bine și chiar credea ceea ce spunea. Doar pentru cei de lângă el faptul că era pierdut era evident. Sau mai bine zis, era evident pentru cei care știau să observe și să accepte fața neplăcută a adevărului. Noi știam asta. *Eu* știam asta. Înțelegeam că boala este incurabilă și ceea ce se mima în jur nu aducea decât și mai multă neplăcere. Să recunoaștem: el devenise o povară atât pentru propria persoană, cât și pentru cei apropiați. Aceasta deoarece el depindea de alții, iar alții, de multe ori, se neglijau pentru că așa credeau că „trebuie”, că este „moral”. Recunosc, eu nu le-am ținut niciodată partea. Nu din lipsă de afecțiune sau din egoism, ci din rațiune. Când vezi că un om se ofilește în fața ta, egoism înseamnă să îl chiuiești și mai tare numai pentru că *tu*

ești cel care se teme de pierdere, pentru că *tu* simți că mai ai nevoie de el. Când ai putea să îl lași să moară liniștit. Măcar atât, să moară liniștit.

Desigur, lumea este superficială. Pentru că am încercat să fiu cinstită față de mine și față de ei, pentru că nu mi-am negat părerea că evenimentul, după toată greutatea timpului, a venit ca o ușurare, mi-i i-am întors împotriva mea. Pentru că am îndrăznit să dau glas unui gând care sunt convinsă că îi frământa și pe ei. Dar m-am resemnat cu dezaprobarea lor și, treptat, a început să nu îmi mai pese. Astfel de opinii, în mintea mea, au devenit neglijabile.

Totuși, mama a fost puțin mai înțelegătoare. Ea conștientiza, la fel ca mine, zădărnicia jocului. În schimb, tata s-a implicat cu totul. Încăpățânat, ca de obicei, a pariat pe șansele vindecării și a pierdut. Vestea l-a zdrobit, iar ceea ce a urmat nu a făcut decât să îmi întărească perspectiva disprețuitoare asupra condiției umane. Am început să cunosc mai de aproape și mai profund măștile nimicniciei. Am început să recunosc, la rândul meu, că egalitatea este un ideal irealizabil, tocmai prin faptul că este un ideal. Am început să împart oamenii pe care îi întâlneam în „ființe superioare” și „oameni obișnuiți”. Firește, prima categorie îmi îngloba întreaga admirație. Bineînțeles că și un om inferior poate ajunge respectabil la un moment dat. Credeam asta așa cum credeam că un cerșetor de pe stradă poate rosti o dată o vorbă de duh. Dar o simplă vorbă nu îi asigură superioritatea. Este nevoie de mult mai mult. Este

nevoie de o minte deschisă, de o anumită limpezime a gândirii.

Am început să le vorbesc despre datorie. Țineam să le demonstrez că premisele credinței lor erau cele problematice. Le explicam că făcuseră tot ceea ce fusese necesar, ba chiar mai mult, deoarece statutul lor nu le impunea aceasta. Copilul este rezultatul părintelui său, deci a voinței sale. Hotărârea de a avea un copil, cu atât mai mult în zilele noastre, este una asumată. Aceasta implică o anumită obligație esențială: aceea de a împlini necesitățile odraslei, precum și încercarea neîncetată de a-i aduce fericirea. Astfel, nu este vorba numai de a-i oferi hrană și un acoperiș deasupra capului – fapt ce ar trebui să fie evident și pentru cele mai de jos trepte ale societății – ci și de a contribui la realizarea nevoilor emoționale sau micilor dorințe materiale, de asemenea importante în dezvoltarea personală. Mai succint, părintele este cel care, în momentul alegerii sale, se leagă pentru totdeauna de viața copilului. Aceasta nu trebuie înțeleasă ca o sclavie; bineînțeles că un părinte ce dorește să aibă urmași cunoaște fericirea din spatele vieții pe care el o produce, momentele de extaz pe care doar un copil este capabil să le insufle. Totuși, este o obligație, iar, în mod evident, aceasta este a părintelui și nu a copilului. El nu a fost întrebat dacă vrea să se nască, de fapt, el nu a fost implicat cu nimic. De aceea, nici nu are ce să își asume. Dacă, ulterior, va dori să își ajute părintele care s-a dedicat lui, aceea este o alegere necondiționată. Frumoasă, respectabilă, pentru că are în

spate sentimentul onorabil al recunoștinței, dar necondiționată. Așadar, încercarea de a salva viața părintelui a fost suficientă. Nu este necesară neglijarea sau destrămarea propriei vieți afectate.

Cu fiecare ocazie, zi de zi, le aduceam aminte această demonstrație rațională. Mă străduiam să îi conving să renunțe la o învinovățire inutilă și nejustificată. Înțelegeau prea bine partea cu obligația părintelui, probabil încă dinainte de existența mea. Ca dovadă, arareori am avut motive să mă plâng din pricină că îmi lipsea ceva. Cel puțin, material. Cât privește celălalt argument, nu am reușit să îi conving. Mi-au cunoscut, cel puțin, perspectiva de nezdruccinat. Ceea ce am simțit în ei, a fost teama. Cumva, nu știu cum, nu știu dacă ei știau cum sau conștientizau că e cumva, se temeau de mine. Să nu mă piardă sau să nu mă îndepărteze. Ruptura se produsese însă încă din momentul când îmi dădusem seama că nici ei nu erau „superiori”. Nu știu cât mă implicam cu adevărat, dar nu puteam să nu le afișez indiferența mea, căci purtarea și convingerile lor mă constrângeau. Recunosc, îmi plăcea să le-o arăt. Era o satisfacție nouă, care sporea proporțional cu teama lor. Mă simțeam încrezătoare, stăpână pe situație și pe propria mea ființă.

Această stăpânire de sine o sugeram și prin alte metode. Nu mă sinchiseam de prejudecățile cunoșcuților. Mă purtam spontan și natural. În timp ce lumea din jurul meu își afișa durerea, păstra tradiția negrului și toate convențiile sociale și religioase, eu nu țineam cont

de nimic. Am spus încă de la început că „eu nu merg la înmormântări și nu port doliu”, principiu la care nu am renunțat nici până în ziua de azi. Durerea este ceva intim și adânc, iar exprimarea sa în public în vederea resemnării și a mântuirii prin mila celorlalți nu face decât să sugrume din măreția sentimentului.

Pe de altă parte, m-am ridicat de partea eutanasierii supravegheate. Mi se părea o cruzime să păstrezi pe un pat dezolant din spital, eventual conectat la aparate, o ființă doar semiconștientă, căreia i se administrează periodic morfină sau alte astfel de medicamente pentru a nu mai simți durerea din propriul trup. Mai mult, lângă ea se află o ființă slabă, palidă, frântă, măcinată de griji și durere emoțională, ce pare că are mai mare nevoie de un tratament, pentru a nu ajunge pe patul de spital alături de cealaltă „legumă”. Astfel de cazuri există chiar în secolul în care trăim. Din fericire, eu nu am cunoscut concret o astfel de extremă îngrozitoare, dar aceasta este natura umană. Ei vor să facă tot ce se mai poate face, chiar dacă în realitate nu se mai poate face nimic.

Din păcate însă, la noi legea nu permite eutanasierea. Cel puțin, nu încă. De aceea mi-am spus că niciodată, sub niciun pretext, nu voi accepta un astfel de deznodământ înfiorător și dacă la un moment dat, eu însămi aș ajunge la un pas de această situație, nu aș aștepta bunăvoința justiției. Atâta timp cât în joc sunt viața și fericirea mea sau a celor apropiați mie, pot nesocoti o lege necugetată.